

ST!

İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ŞEHİR TİYATROLARI

Deli Dumrul

Yazan: **Güngör Dilmen** Yöneten: **Yücel Erten**

Müzik: **Babür Tongur** Koreografi: **Salima Sökmen**

Sahne Tasarımı: **Anıl Işık** Giysi Tasarımı: **Deniz Bilgili** Işık Tasarımı: **Yakup Çartık**

Müzik Direktörü: **Türker Barmanbek** Repetiför: **Dolun Doyran**

İST!

Kurucu Genel Sanat Yönetmeni: **Yücel Erten**

İzmir Büyükşehir Belediyesi Adına İmtiyaz Sahibi: **Mustafa Tunç Soyer**

Hazırlayan: **Sanat İletişim Direktörlüğü**

Prömiyer: **2 Ekim 2023**

Oyun Süresi: **1 Saat 20 Dakika**

Mimar Sinan Mahallesi, 1395 Sokak, No:9/39
Kültürpark 35220, Konak - İzmir

0 (232) 293 40 48

www.izmirsehirtiyatrolari.com

İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı **Tunç Soyer**

İzmir için bir hayal kurmuştuk: 70 yıllık bir özleme son vermek ve 8500 yıllık bir sanat şehri olan kentimize hak ettiği Şehir Tiyatrosu'nu yeniden kazandırmak.

Bir işi yapmanın bir, yapmanın bin sebebi vardır. Yapmak için tek sebepimiz vardı: İnancımız...

Bir Cumhuriyet mirasına yeniden can vererek; birbirinden güzel oyunlarla Şehir Tiyatroları'nın kapılarını yeniden İzmir'e, İzmirli'ye açtık.

Şehir Tiyatroları'nı açtığımız 2021 yılından bu yana, ikinci sezonu geride bıraktık. Bugün geldiğimiz noktada, bu Cumhuriyet mirasına sahip çıkarak ne kadar doğru bir karar verdiğimizden büyük mutluluk duyuyorum. Alkışlarınızla güzelleşen sahnemizde tüm oyunlarımız kapalı gişe sahnelendi. Bu oyunlarımızın başarısı kazandığı ödüllerle taçlandı. Çok sayıda festivalden davet aldık. Türkiye'de ilk defa Büyükşehir Belediyeleri Şehir Tiyatroları Buluşması'nı gerçekleştirdik. Bunları başarmanın haklı gururunu yaşıyoruz.

Bir başka sevinç kaynağımız ise henüz ikinci sezonu geride bırakmış olmamıza rağmen Türkiye'de kurumsal

tiyatrolar arasında önemli bir merkez haline gelmiş olmamız. Bu yolda, ülkemizin her yerinden belediye tiyatrolarının katıldığı bir çalışmaya ev sahipliği yaptık. Ortak sorunlarımızı, ortak akılla çözmek için düzenlediğimiz bu çalıştayda Şehir Tiyatroları'nın geleceğini hayal ettik.

Sevgili İzmirli'ler,

Sanatın özünde teklife karşı çokluğu savunmak vardır. Bu çokluğun bir parçası olduğunuz için her birinize şükranlarımı sunuyorum. Hayalimizi gerçekleştirmek, geliştirmek ve güzelleştirmek için canla başla çalışan tüm ekip arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Cumhuriyetimizin ikinci yüzyılında bu başarımızın katlanarak artacağını biliyorum.

Hepinize iyi seyirler diliyorum.

İyi ki tiyatro var!

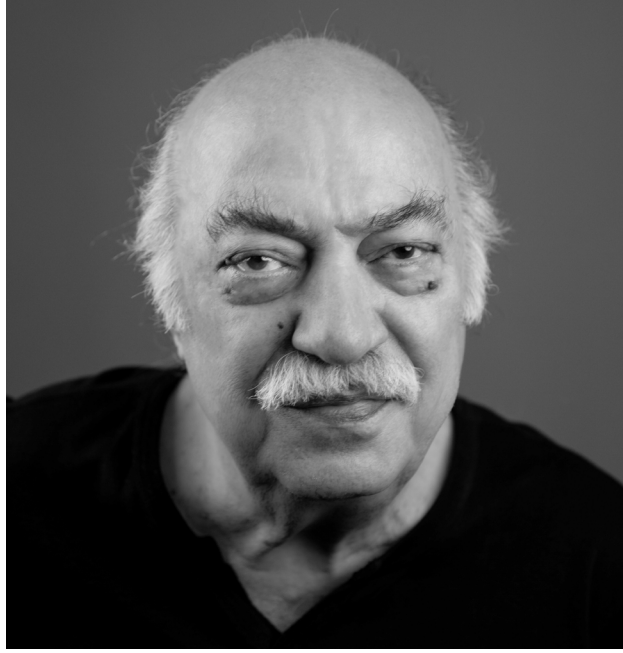
İzmir Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları Kurucu Genel Sanat Yönetmeni Yücel Erten

İkinci Sezonumuzun Ardından

Sevgili tiyatroseverler,

İzmir Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları ikinci sezonunu tamamladı, üçüncüye girdi. 70 yıllık bir özlemi gideren bir kucaklaşma gerçekleşti. Kolay olmadı elbet. Unutmayalım ki bu tiyatro, Türkiye'nin yaşadığı belki de en zor yılda kuruldu. 10 Mart 2020 tarihini hiç unutmam: Sayın Başkan Tunç Soyer'in kuruluş çalışmaları için oluşturduğu Danışma Kurulu'nun ikinci toplantısından İstanbul'a dönmüştüm. O akşam Türkiye'deki ilk pandemik vaka açıklandı. Ardından aylar, yıllar süren bir panik ortamı, ekonomik sarsıntı, işsizlik... Dahası İzmir'e bir türlü soluk aldırmayan deprem, su baskını, yangın gibi arızalar... Hayatta kalma, iş bulma ve geçinme kaygısının insanları depresyona sürüklediği bir yıl. İşte o en zor yılda kuruldu İzmir Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları.

Yönetmeliğin hazırlanışı ve Kurucu Genel Sanat Yönetmeni'nin belirlenme süreci, o dönemde ancak çevrimiçi görüşmelerle oluşturuldu. Lansmanı pandemi ortamında yapıldı. Kısıtlamaların bir ölçüde gevşetilmesi üzerine sınavları 2021 Haziran ve Temmuz'unda sıkı sağlık önlemleri altında yapıldı. Elbette ülkede yaşanan o kitlesel depresyonun, tiyatronun oluşum sürecine ve kurucularına yönelik olumsuz atakları da oldu. Eksik olmasınlar, bizim çokbilmişimiz çoktur; o toplumsal histeri hava-

sında, yönetmeliğimizi hedef alanlar, sınav yöntemimizi hoyratça hırpalamaya çalışanlar, tiyatromuzun ölü doğduğunu ilan etmeye kalkışanlar da eksik olmadı.

Şuraya gelmek istiyorum: Yılmadık, gözümüzü kırpmadan doğru bildiğimizi yapmaya çalıştık. En başta saygıdeğer ve sevgili Tunç Soyer'in, o zor zamanlardan yılmayıp cesaretle, kararlılıkla hedefe yürümesini anmak gerekir. Türkiye'de bir hevesle girilen işlerin, ilk zorlukta sürüncemeye bırakılması genel bir sorunumuzdur; bilirsiniz. Sayın Soyer'in sorunları kararlılıkla göğüsleyişi, çözüm üretmedeki ustalığı, bir sanat kurumunun oluşumunda gösterdiği demokratik olgunluk, sanatsal öz erke sahip bir yapılanmaya yol açışı, tiyatro dünyamızda hayranlık uyandırmıştır.

Doğrusu biz kurum mensupları da tiyatro kurmanın tabiatında yatan kimi zorluklara göğüs gerdik; 'armudun sapı

var, üzümün çöpü var' demeden çaba gösterdik; düzeyli bir tiyatro için emek verdik. Toplumuna karşı sorumlu ve alımlı bir repertuvar ile sanat düzeyi yüksek bir varoluşu hedefleyerek; hem sanatsal özerkliğimizin, hem de İzmirli sanatseverlerin hakkını vermeye çalıştık.

Ve işte ikinci yılda 'Tiyatrocuyum' diyen herkesin gurur duyacağı sonuç: Bütün bir sezon boyunca kapalı gişe giden oyunlar, üst üste gelen ödüller, 'Büyükşehir Belediyeleri Şehir Tiyatroları Buluşması' ile 'Yerel Yönetim Tiyatrolarının Yasal Dayanak Arayışı' çalıştay, festival çağrıları ile turneler ve bir sezonda 30 bini aşkın seyirci...

Bu sezonun başında beni çok duygulandıran, onurlandıran bir olay gerçekleşti. Dostlarım, meslektaşlarım, çalışma arkadaşlarım, bana sürpriz bir kutlama yaptılar. 60. sanat yılımı, Sayın Başkan Tunç Soyer'in kanat gerdiği muhteşem bir gece ile kutladılar. Ömür boyu unutmayacağım bir incelik gösterdiler. Teşekkürler...

İkinci sezonumuzun sonunda, kuruluştan bu yana tiyatromuza destek veren değerli dostlarımız Eren Aysan, Ufuk Aşar ve Burak Şentürk'ün konuklukları sona ermiş bulunuyor. Sevgili Eren Aysan, değerli Hülya Nutku'muzu açılışımızdan çok kısa bir süre önce, beklenmedik şekilde yitirışimizin ardından imdadımıza koştu. Kuruluş sürecimize de büyük emeği geçen Devlet Tiyatroları dramaturgu ve yazar Aysan, iki yıl boyunca 'Sanat İletişim Direktörlüğü' birimimizi yönetti. Bir buçuk yıl 'Sahne Direktörlüğü'müzü üstlenen Kocaeli Şehir Tiyatrosu'nun deneyimli sanatçısı Ufuk Aşar, ayrıca oyuncu ve yönetmen olarak önemli katkılarını esirgemedi. İstanbul Devlet Tiyatrosu sanatçısı deneyimli oyuncu Burak Şentürk de hem açılış oyunumuz 'Azizname'deki olağanüstü çabası ile, hem de oyuncu ve yönetmen olarak tiyatromuza katkı ve emek verdi. Her birine destekleri, emekleri, liyakatli ve özverili çabaları için, şahsım ve kurumumuz adına teşekkür ediyorum. Bu hüznülü veda-

laşmadaki tesellimiz, bayrak yarışında onların verdiği ivme ile, kurumumuzun bütün bu görevleri, öz gücüne, iç enerjisine, kendi kadrolarına dayanarak yürütebilecek hale gelmiş olmasıdır.

Sevgili tiyatroseverler, sizlerin sevgi ve ilginize daha iyi karşılık verebilmek için, çabalarımız sürecektir. Yeni sezonda temsil sayımızı arttırmayı tasarlıyoruz. 2022-23 sezonunda repertuvarımızdaki oyun sayısı artık 8'e ulaştı. Hafta boyunca yapılan temsil sayısına bakarsak; özel durumlar dışında 3'ü yetişkin, 1'i çocuk oyunu olmak üzere haftada 4 temsille yürüdük. Tek sahneli tiyatrolarda bu iyi bir ortalamadır. Mekân ve zaman koşullarımızın elverdiği ölçüde; haftalık temsil sayımızı 5'e çıkarmak istiyoruz...

Geçtiğimiz sezonda ilkinizi düzenlediğimiz 'Büyükşehir Belediyesi Tiyatroları Buluşması'nı bu yıl da gerçekleştirmeyi planlıyoruz. Sahnemiz, iki hafta boyunca dost tiyatroların ürünleri ile ışıldayacak. Tiyatro siyasetimizin bir türevi olarak gelişen 'Çalıştay'ımız da yeni bir aşamaya ulaşabilirse, bundan kıvanç duyacağız.

İsmet İnönü Sahnemizin fuayesi de yakın zamanda Kitap-Cafe olarak hizmet vermeye başlayacak; aklınızda bulunsun.

Çünkü 'Sahne bizim, tiyatro sizin'...

İzmir
Eylül, 2023

Yücel Erten Deli Dumrul Üzerine...

Oyunun 1979’da İstanbul Devlet Tiyatrosu’ndaki sahnelenişini izlemiştim. Sahneleyiş için Atatürk Kültür Merkezi’nin büyük sahnesinin seçilmiş olması, yazık ki bir çeşit trajik hataya dönüşmüştü. Dumrul’un vurgunculuk etmek için tek başına yaptığı o uyuz köprü, geniş sahneyi doldurma kaygısı ile olsa gerek, devasa ve organize bir inşaat olarak duruyordu. Sahnenin ve köprünün iğfali sonucu; çadırlar otağa, köylüler figüran kalabalığına dönüşüyor, oyuna çukurdaki kalabalık bir orkestra eşlik ediyordu. Bu ihtişam tuzağında Dede Korkut, niteliksiz çizgi filmlerimizi andıran uzun, ak sakallı bir dede olarak kalıyor; Dumrul’la Azrail dövüşmüyor, lâf yarıştırıyor; zaten bildik bir öyküye yaslanan oyun, samimiyetten ve yaratıcılıktan uzak bir operet anlayışına doğru kayıyordu.

Yönetmen olarak şüpheyi hiç elden bırakmam. Yapılan iş beni doyursa bile, hep başka türlü yapılabileceğinden şüphelenme alışkanlığımı ayakta tutarım. O zaman oyuna öyle yaklaşılması gerektiğinden -şüphelenmek bir yana- neredeyse emin olmuşum. On yıl kadar sonra bu şüphemi gidermek için yola çıktığımda, yeniden irdelemeye giriştim ve şunları gördüm:

Yazar şöyle der: “Oyun, bin yıl önce bugün, Oğuz illerinde Anadolu’da geçer”. Gelin önce, bu ‘Anadolu’ konusuna uzanalım:

Biliyorsunuz: Türk, Azerî, Gürcü, Türkmen, Kazak ve Özbek araştırmacılar, son yüzyılda, Dede Korkut söylencelerinin, kendi öz varlıkları olduğunu kanıtlama yolunda olağanüstü bir gayret içinde olmuşlar. Ama nasıl cansiperane bir gayret! Sözgelimi metinde yer alan bir dağ, hem Horasan’da, hem Musul’da, hem Diyarbakır’da, hem de Azerbaycan/Karabağ’ında ve Orta Asya’da olarak yorumlanabilmiş. Hatta bunun vaktiyle Türkistan’da bir büyük dağ olduğunu, 12. yüzyılda Hoca Ahmet Yesevi’nin bir ‘mucizesi’ ile bu dağı ortadan kaldırdığını öne süren bile çıkmış. Dede Korkut Kitabı’nda adı geçen bir dağı, istediği coğrafyaya yerleştirmek için, efsane üretmiş yani!

Ama bir de bakın, Güngör Dilmen hocamız ne yapmıştır? Bir tek espriyle öyküyü Anadolu’ya taşıyivermiştir ki, değme mizahçıların kıskançlığını çekecek ustalıktadır: Babasından can istemeye gittiğinde; babası, Dumrul’a “Öp ananın elini, öp ananın elini” diye, sıra sıra dört karısının elini öptürür. Dumrul cevabı yapıştırır: “E burası ana dolu, ana dolu!”... Küçük Asya ‘Anadolu’ ile yapılan bu cinas, belki de Dede Korkut’u kendi ülkesine mâl etmek için yazılacak bir yığın kitaptan daha etkilidir. Dağların yerini filan değiştirmeye gerek kalmaz: O anda Deli Dumrul, Anadoluludur ve de sanki başka türlü mümkün değildir.

Öte yandan Dilmen, öykünün dinsel boyutuna serinkanlı ve güler yüzlü bir mesafe koymuştur:

Bilindiği gibi doğulu anlayış, genellikle tanrısal gücün ya da onun temsilcilerinin karşısında aşırı saygılı ve korkuludur. Ama Anadolu insanı, geleneksel olarak “Hey güzel Allahım, şu beyaz peyniri kavunu yaratırsın da; rakıyı niye yasak edersin bilmem kil” diyecek kadar tanrısıyla senli-benlidir. İşte Dilmen, Türk toplumunun tabiatında yatan bu güler yüzlü, kalender senli-benliliği oyununda ustalıkla işler.

Deli Dumrul ile Azrail’in kapişmasında geçen şu sözlere bakın: “Peki sen ne oluyorsun Tanrıyla aramızda? Ha, vergi toplayıcı gibi biri desene!”... “Bana böyle yüklenmesi Tanrının büyüklüğüne sığar mı? Yoksa kendi büyüklüğüne güveni mi yok?”... Dövüş sırasında Azrail güvercine dönüştüğünde, Dumrul şöyle der: “Sıkıya geldi kuş oldu, kurtuluşu göklerde buldu.”... Daha sonra “Azrail’e dümdüz gitmek, küfrü basmak”, “Vay hergele!” gibisinden sözler işitilir. Canı yerine can bulmak için yürünen yolun sonuna doğru, birdenbire yağmur boşanınca; Dumrul, Azrail’i yol üstündeki bir meyhaneye davet eder. “İçkiler benden” diyerek... Azrail, bir kadeh içince şöyle der: “Tanrısal adalet sözü sizin uydurmanız”...

İşte bütün bunları ben, mutlak tanrısal güce güler yüzle mesafe koyan, laik bir yaklaşımın göstergeleri sayarım. Dilmen, öyküsünü anlatırken efsanelerin ağır ciddiyetinden uzak, halkın güler yüzlü filozofça tutumuna yakındır.

Ünlü araştırmacı Pertev Naili Boratav, şöyle der: “Ulusların yazılı kültür çağına eriştikten sonra ‘edebiyat’ deyimiyle gösterilen söz sanatı yaratmaları, yazı-öncesi çağlarda söz, ezgi ve seyirlik anlatımın bileşimi içinde düşünülebilir.” Boratav buradaki ‘söz, ezgi ve seyirlik anlatımın bileşimi’ deyimiyle, benim sahnesele yaklaşımının adını da koyuvermişti sanki.

Anadolu’da belki binlerce yıldan bu yana süregelen seyirlik oyunlar, bu sahneleyişte çıkış noktamız oldu. Naiv yapısıyla, epik biçimiyle, basit yöntemleri, folkloristik motifleri ve kıvrak anlatımıyla. Folklore yaslanan, ama folklorun kendisi olmayan bir seçim. Köylü ya da göçebe tiyatrosu diyebileceğimiz arkaik örnekleri

anımsatan bir yol. Otantik adımlara dayanarak, sahne için yeniden oluşturulmuş bir dans düzeni. Anadolu’da ve yakın çevresinde gezinen bir müzik yelpazesi. Naiv ve epik bir anlatı.

Kuru kalabalıktan ve gösteriştan uzak, oyuncunun enerjisine ve toplu oyunculuk anlayışına dayalı, şovenizmden kaçan, mizahtan beslenen, dinamik, görseli güçlü bir anlatım arayışı.

50-60 kişiyle oynanacak piyesi, 21 kişi oynayacak. Akord düdükleriyle, zil, davul, tef gibi çalgılarla müzik yapacaklar; çokseslilik içinde şarkı söyleyecekler; otantik biçiminden sıyrılmış ve yeniden düzenlenmiş halk danslarını yapacaklar; oyunun etkilerini oluşturacaklar; ellerinden geldiğince akrobatik bir oyun biçimine yaslanacaklar; gereğinde dekor değiştirecekler; ve belki de en önemlisi, yeni bir ‘topluyunculuk’ sınavını göğüsleyecekler...

Birkaç açıdan somutlamaya çalışayım:
300 yaşındaki üstün insan, belki de Şaman Dede Korkut,

Dumrul tarafından hakaret ve kötü davranış görünce; Tanrıya yakarır: “Bilgeliğimi kol gücüne dönüştür, uslandırayım şu deliyi”... Dilmen’in önerisi, ilahi bir ışık içinde ihtiyarın güçlenip Dumrul’u dövmesidir. Ama sahneleştirimizde koymak istediğimiz mesafe, şu sonucu getirmiştir: ‘Üstün insan’ ya da ‘insan üstü’ nasıl olur? Göreceksiniz ki, Dumrul’un Dede Korkut’tan dayak yemesi Tanrının işi değil; tiyatrocuların işidir!

Kostümde, Anadolu’nun batı Karadeniz bölgesini esas alan bir temel seçim üzerinde çeşitlemeler göreceksiniz. Yerine göre bir ceket, bir başlık, önce yüzü giyilen sonra başa geçirilip kara çarşaf olan bir etek, bu temel kostüme çeşitli işlevler kazandırır. Bir parça post, şimdi bir köylünün yeleği, şimdi köpeğin postudur. Çünkü seyirlik oyun anlayışı odur. Ama çizgi, İpek Yolu’nda gezinir.

Değerli koreograf Salima Sökmen’in danslarında, Erzurum’un barından, Karadeniz’in horonuna, Kafkas oyunlarından, Güneydoğu Anadolu’ya ve Orta Doğu’ya uzanan, ve fakat seçilerek yeniden kompoze edilmiş bir adım çeşitliliği vardır.

Değerli besteci Babür Tongur’un müzikleri, Anadolu müzik tarihinin değişik dönemlerinde ve değişik yörelerinde dolaşır. Lidya makamından tutun da, nikriz makamına, hüseyinî makamına kadar türlü çeşitli. Ama kervan, bir doğu imajı olduğu için nikriz makamında; uvertür de, oyunu binlerce yıllık bir tarihin içinden çıkarıp önümüze koyduğu için Lidya makamında... Köylülerin söylediği koral, Türk müziği ama; seyirlik geleneğinde, hatta Türk müzik geleneğinde olmayan bir biçimde çoksesli. Ölünün ardından ağlayan kadınlar, tipik bir doğu geleneği ama; burada oluşturulan kanon, daha çok batılı bir yöntem...

Ve bu noktada, başlangıçtaki soruya döneceğim: Dede Korkut söylenceleri kimindir? Şurası belli: Dede Korkut söylenceleri, özelde de ‘Deli Dumrul’, İpek Yolu’nun ortak kültür mirasıdır. Ona öncelikli olarak sahip olmak istiyorsanız; dağlara yer değiştirtmeyi ya da ortadan yok etmeyi deneyebilirsiniz. Ama başka bir yol daha var: İnsanlığın kültür değerleri, kim sahip çıkarsa, kim yaşatırsa, kim kucaklarsa, kim gönlünde yeşertirse onundur. Kim daha iyi sanat yaparsa onundur!... Güngör Dilmen hocam da ‘Deli Dumrul’u en çok bizim yapmıştır...

Dumrul sahneleştirimimin doğuşuna dair bir dönemeci anlatmadan bu yazıyı bitiremem:

Ankara Devlet Tiyatrosu’ndaki ilk sahneleştirimimin öncesinde, oyunun müziklerini 1979’da besteleyen Babür Tongur ile görüştüm. Müzikleri çok beğendiğimi, ama o büyük orkestra formülünün benim yaklaşımıyla bağdaşmayacağını söyledim. Bu müzikleri piyano, kontrbas ve kemandan oluşan üç kişilik mütevazı bir grup için düzenleyip düzenleyemeyeceğini sordum. Tongur bir an bile duraksamadı, bu yönde düzenlemelerini yapıp İstanbul’dan kalktı geldi, şarkıları çalıştırmaya başladı.

Ne ki bir süre sonra Genel Müdürlük, istediğimiz üç müzisyenin sağlanamayacağını bildirdi. O sırada başka oyunlara müzisyen sağlanabildiğini gözümüzle görürken; şu yahut bu bürokratik gerekçeyle, bizim oyunumuza üç müzisyen çok görülmüştü.

Durumu provada herkesin önünde Babür Tongur’a aktardığımda, gösterdiği dayanışma unutulmazdı: “Eşliksiz müzikal yaparız. Eşlik eden müzisyenler olmayacak. Her şeyi oyuncuların çalıp söyleyecek.” Böylece şahane bir maceranın peşine, eşliksiz denilebilecek bir müzikalitenin ardına düşmüş oluyorduk. Başardık da. Oyun, eşlik eden çalgıcıların olmadığı bir ‘müzikal’ olma niteliğiyle de hem seyircinin, hem de sanatçıların sevgilisi olmayı başardı.

‘Deli Dumrul’ yıllarca kapalı gişe oynadı, bir dizi ödülleri aldı, Almanya’daki Bonn Bienali’ne, Türkmenistan’daki Navruz, Makedonya’ya MOT festivallerine, Azerbaycan’a davet edildi. Söğüt’teki cirit alanından tutun, Almanya’da düğün salonlarına kadar yüzlerce defa oynandı. 17 yıl sonra 2007’de Trabzon Devlet Tiyatrosu’nda yeniden sahneledim. O versiyonu da Ukrayna’da, Tataristan’da ve Kore’de festivallerde sergilendi. Ve nihayet 2014’te Polonya’da Rozrivki Tiyatrosu’nda, Polonyalı oyuncularla sahneledim. O ülkede ilk defa bir Türk yönetmen, bir Türk yazarının oyununu sahnelemiş oluyordu.

Doğal ki sonraki sahneleştirimimde de hep bu ‘eşliksiz müzikal’ ve ‘seyirlik’ prensibini korudum. İşte şimdi ilk sahneleştirmiden 33 yıl sonra, yine aynı doğrultuya sadık kalarak İzmir seyircisinin karşısındayız.

Hoş seyirler ola...

İzmir
Eylül, 2023

Babür Tongur

Deli Dumrul Sahne Müziği 1978'den 2023'e

'Deli Dumrul Sahne Müziği' başlığı altındaki bestelerim Dede Korkut ve Deli Dumrul söylenceleri ile yaptığım çalışmalar arasında yer almaktadır. Bu bestelerim 45 yıl içinde çeşitli yazarların, öğretmenlerin Deli Dumrul söylencesi ile ilgili oyunlarında, gösterilerinde çeşitli şekillerde uyarlanarak söylenegeliyor; müzik parçalarının sıralarına, tekrar durumlarına, sözlerine, sahnelenmenin gereklerine uygun olarak çeşitli şekiller veriliyor.

Birçok sahne müziği bestemin parçaları sözleri gibi 'Deli Dumrul Sahne Müziği' bestemin parçaları ve sözleri de medya, basın yayın ortamına yayılmıştır, hatta en hoşu anonim gibi tanınmaktadır; Bunun nedeni bestelerimin ve sözlerimin halk ve gelenek müziğinin içkin, doğal, özümsemiş havasında olmasıdır, bu belki yetiştiğim makamsal ortamdan yazıma doğallıkla yansıyor.

'Deli Dumrul Sahne Müziği' 1978'de bestelediğim parçalardan oluşuyor. Bu parçaları bestelememi 'halk müziği notaya alma', etnomüzikoloji, müzikal antropoloji, müzikal arkeoloji ve halk bilimi alanlarına olan ilgim önceledi.

1973'de Ankara Devlet Konservatuarı'nda, kompozisyon hocam Muammer Sun'un teşvikiyle, Folklor Arşivi'nde yaptığım halk müziği örneklerini notaya almak ve müzik ve söz özelliklerine göre sınıflandırmak ilgi alanım oldu.

1976-1978 arasında Paris Schola Cantorum'daki Müzikal Analiz derslerinde Olivier Messiaen'in Hint ve Asya halk ve gelenek müziği örnekleri üzerinde yaptığı analizler, halk ve gelenek müziğinin etnomüzikolojik çerçevede, coğrafi olarak, 'ayrı ve ortak' özellikleri birlikte barındırdığını gösteriyordu. Etnomüzikoloji alanı Dede Korkut'u, Deli Dumrul'un bestelememi temellendiren beş alanın ilkidir.

Müzikal arkeoloji, Marcell Duchesne-Guillemain'in ilginç çivi yazı okumaları, Sümer ve Babil kazılarında bulunan, 3-5 bin yıl öncesinin müziğiyle ilgili arkaik müzik yazıları halk ve gelenek müziğinin mekânsal olduğu kadar müzikal antropolojik çerçevede zamansal, tarihsel, arkeolojik bağlantıları olduğunu açığa çıkarıyor. Deli Dumrul söylencesi Gılgamış Destanı'na belki daha eskilere uzanan gibi bir arkeolojik geçmişe sahiptir. Müzikal Antropoloji alanı 'Deli Dumrul Sahne Müziği'nin bir diğer temelidir.

Pertev Naili Boratav başta, halk bilimcilerin incelemeleri Dumrul'un farklı yönlerini gösteriyor. Bir Deli Dumrul bestelemesinin temeli en başta halk bilim alanında bulunmaktadır.

1978'de İstanbul'da Ahmet Adnan Saygun'dan kompozisyon, halk ve gelenek müziği dersi almaya başladığımda 'Dede Korkut Söylenceleri' ilk prozodi-kompozisyon ödevlerimin söz materyali oldu; Saygun hocam defterindeki, Arap harfleri ile

kendi eski yazı el yazması 'Dede Korkut'un Söylence'leri içinde, bazı 'Dumrul Halk Söylence' bölümlerini de yeni harflerle dersten derse yazarak benim prozodi ve kompozisyon çalışmam için hazırladı; Ben de bunlar üzerine yanıltmaç, tekerleme, oyun, uzun ve kırık hava ve deyiş sözü örneklerini besteleme sırasında kısa ödevler halinde acapella koro için besteledim.

Bu 1978'de yaptığım Dumrul koro bestelerini bir yıl sonra 1979'da, İstanbul Devlet Tiyatrosu'nun 'Deli Dumrul' yapımında, 'Deli Dumrul Sahne Müziği' olarak orkestra, tiyatro korosu ve soloları için düzenledim. Bu yapımda orkestra şefliği ve müzik direktörlüğü yaptım.

1990'da Yücel Erten'in yönettiği Ankara Devlet Tiyatrosu'nun 'Deli Dumrul' yapımındaki 'Deli Dumrul Sahne Müziği'nin kullanımında sahnelenmenin gereksinimine göre tiyatro acapella koro ve soloları için tekrar düzenleme yaptım. Bu yapımda oyuncuların bu sahne müziğini öğrenmelerine yardım ettim. Bu 1990 yapımında yer aldığı haliyle, belki bazı değişikliklerle 'Deli Dumrul Sahne Müziği'

bestem Yücel Erten'in yönetiminde 33 yıldır Türkiye'de ve Avrupa'da söylenegeliyor. 'Deli Dumrul Sahne Müziği'nin her bir müzikal tematik ögesi imgelerimin arasında güçlü çağrışımlarım arasında oluyor: 2023 yılı içinde çalıştığım ve geçtiğimiz Haziran'da Calgary-Alberta'da Land's End Ensemble tarafından ilk bölümü çalınan 'Yirmi Otuz Bin Yıl Önce Anadolu' adlı bestemin ikinci bölümünde, 'Deli Dumrul Sahne Müziği'min 1990 yapımı için bestelediğim 'Taka Tuka' finalini yeni yazdığım müzik-masallar arasında varyasyonlar halinde geçiş olarak biçimlendirerek tekrar besteledim.

İçinde bulunduğumuz 2023 yılında, Atatürk'ün bize armağan ettiği Cumhuriyetimizin Yüzüncü Yılı'nda, 'Deli Dumrul Sahne Müziği'ne bir kez daha can katan, sesini, duygusunu veren oyuncularımıza, müzik direktörümüz, yönetmenimiz Yücel Erten'e ve İzmir Şehir Tiyatrosu'na teşekkür ediyorum.

Calgary, Kanada
Eylül 2023

Sahne Tasarımı

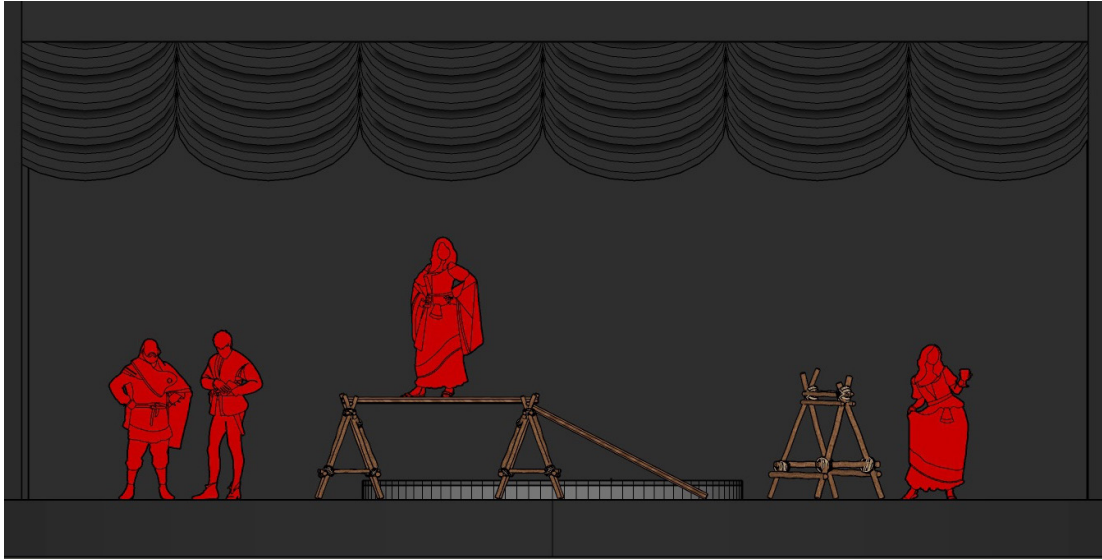
Anıl Işık

Bin yıl önce Anadolu'da, bir yol kesen, lüzumsuz bir yere köprü yapar ve o meşhur söylem ortaya çıkar; "geçenden otuz akça, geçmeyenden tam kırk akça!"

Bu cümleden istersek günümüzdeki çarpık yönetimlere, zorbaların halk üzerindeki karizmasına ve yol kesenlerin kahraman oluşlarına çıkarımlarda bulunabiliriz. Tiyatroya uyarlanışının ve ilk kez sahnelenişinin üzerinden kırk beş yıl kadar zaman geçen 'Deli Dumrul' hala taze mesajlara vesile olabiliyor.

Bu oyundaki dekor çalışmamız, ben doğmadan önce bile bahsi geçen o sembolik, derme çatma köprüdür. 'İki kalas bir heves', kim bilir kaç bin yıl daha mesajlarını tiyatro aracılığıyla bizlere ulaştırmaya devam edecek...

Fedakârlık ve sevgi ile sonuçlanan Dumrul'un macerası, kendi mitolojimizden motifleriyle umarım seyircimiz ve kültür dünyamız için hoş bir çalışma olur.

Giysi Tasarımı

Deniz Bilgili

Cumhuriyet - 18.07.2022

Geçen 184.5, geçmeyen 590 TL ödüyor

Osmangazi Köprüsü'nden geçen otomobil 184.5 TL ödüyor. Köprüden 41.25 dolar artı yüzde 8 KDV yani mevcut dolar kuru ile 775 TL ile 40 bin araç garantisi verilmişti. Garanti edilen ücretin kesesinden ödeniyor. kaynaklarından yani geçmeyen kesesinden ödeniyor.

Geçilsin ya da geçilmesin fark etmiyor Çanakkale köprüsü için her gün 500 bin Avro ödeniyor!

Çanakkale Köprüsü için günlük 45 bin araç geçiş garantisi verildi. Ancak köprüden geçen araç sayısı ortalama 11 bin 243. Bu yılın başından itibaren müteahhide günlük 500 bin Avro ödendiği açıklandı.

Evrinsel - 20.08.2023

Deli Dumrul gerçek oldu: Geçenden de para alıyorlar geçmeyenden de!

Dede Korkut hikayelerindeki Deli Dumrul gerçek oldu. AKP'nin 2014'te torba yasayla geçirdiği düzenlemeye göre köprü ve otoyolları yapan patronlar, aynı zamanda bu köprü ve otoyolları işletiyorlar. Geçenden ücret alan patronlar, devlet'in 'geçiş garantisi' verdiği sayı kadar araç geçmezse, geçmeyen araçların parasını bütçe cebimizden tahsil ediyorlar. İşte zamanımız Deli...

Sol Portal - 29.01.2018

Ulaştırma Bakanı: "Köprüden geçen de geçmeyen de para ödeyecek"

Ulaştırma Bakanı Arslan, vatandaşların köprüyü kullanmaması halinde bile, verilen günlük 40 bin araçlık garanti geçiş taahhüdünden dolayı, köprüden geçiş parasının hazineden ödeneceğini söyledi.

Mynet - 13.07.2016

Köprü müjdesi!

Geçmeyen geçenden daha çok ödeyecek

Osmangazi Köprüsü'nde işletmeciler şirkete verilen garanti köprüden geçenlerin de geçmeyenlerin de cebini yakıyor. Ulaştırma Bakanı Turhan şu anda döviz enflasyonu sonucu 44,5 dolara çıkan geçiş ücretinin

vatandaşa yansıtılmayacağını söyledi. "Köprü geliri verdiğimiz garantinin yüzde 25'ini toplayabiliyor" diyen Turhan, kalan miktarın vatandaşın vergileriyle dolan Hazine'den çıktığını açıkladı.

Karar - 29.11.2019

Osmangazi Köprüsü'nde geç, geçme 40 dolar

2010 Eylül tarihli sözleşmede, körfez köprü geçiş ücreti olarak belirlenen 35 dolarlık bedel için 2008 yılı baz alınmış. Ücret her yıl ABD'deki tüketici fiyatları endeksindeki artış kadar yükseliyor. Haziran sonu 39 dolara ulaşan rakam yılsonunda 40 doları bulacak.

Hürriyet 12.07.2016

Vatandaş bu bayramda da geçmediği yolun ve köprüünün ücretini ödeyecek

Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile Kurban Bayramı'nda köprü geçişleri ücretsiz oldu ancak vatandaş bu bayramda da geçmediği yolun ve köprüünün ücretini ödeyecek

Milli Gazete - 29.07.2020

Yavuz Sultan Selim Köprüsü'ne 4 yılda ödenen garanti ücreti, 2,2 milyon kişinin işsizlik maaşına eşit

1 Ocak itibarıyla yüzde 25'ten fazla zamlanan Yavuz Sultan Selim ve Osmangazi köprülerine bugüne kadar ödenen garanti ücreti 13 milyar liranın üzerine çıktı. Köprülerden biri 3 diğeri 14 yıl sonra kamulaşacak

Independent Türkiye - 06.02.2021

Güngör Dilmen

Oyun yazarı, çevirmen, akademisyen. 1930 yılında Tekirdağ'da doğdu. İlk yazılarında Güngör Kalyoncu imzasını da kullandı. Öğretmen Servet Dilmen ile tercüman Mehmet Süreya Dilmen'in oğludur. Ortaokulu İngiliz Erkek Lisesi'nde okudu. Çapa Lisesi'nden sonra, 1960'da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Klasik Filoloji Bölümü'nü bitirdi. Üniversitedeki öğrencilik yıllarında çeşitli işlerde çalıştı; Erzurum, Ankara ve İstanbul'da bazı geçici işlerin yanı sıra çevirmenlik de yaptı.

Güngör Dilmen, üniversitede okurken (1959), Türkiye'de ve dünyada en çok sahnelenen eseri olan 'Midas'ın Kulakları' adlı ilk oyununu yazdı. Mezun olduktan sonra Tel-Aviv'de ve Atina'da tiyatro incelemeleri yaptı. Burslu olarak gittiği Amerika'da Yale ve Washington Üniversitelerinde (1961-1964) oyun yazarlığı ve ışıkçılık konularında eğitim gördü. Türkiye'ye döndükten sonra 1964'te İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları'nda çalışmaya başladı. 1964-1966 yılları arasında dramaturg ve başrejisör görevlerinde bulundu. 1967-1968 yılları arasında kısa bir süreliğine İstanbul Radyosu Tiyatro Şubesi'nde şef olarak görev aldı. 1970-1972 yılları arasında İngiltere Durham Üniversitesi Doğu Araştırmaları Okulu'nda, öğretim görevlisi olarak tiyatro dersleri verdi. 'Hassan Sabbah' ve 'Bağdat

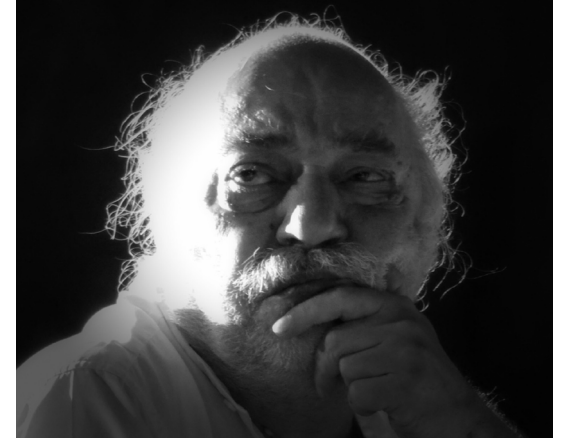
Hatun' adlı tiyatro eserlerini burada görev yaparken yazdı. 1976-1980 arasında İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatroları'nda bir süre daha çalıştı. Anadolu Üniversitesi Devlet Konservatuvarı'nda, Boğaziçi Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü'nde ve İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nde dersler verdi, 1995'te de emekli oldu. 8 Temmuz 2012 tarihinde İzmir'de vefat etti.

Klasik Yunan tragediyalarının koro ve dans gibi temel öğelerini çağdaş bir özü aktarmada ustaca kullandı. Şiirsel bir dille, simgeci bir anlatım oluşturan Dilmen, bunu Anadolu'nun kültür mirasından yararlanan yenilikçi bir anlayışla birleştirdi. Muhsin Ertuğrul Oyun Ödülü'ne layık görülen 'Deli Dumrul'da (1979) Dede Korkut Hikâyeleri'nde yer alan 'Deli Dumrul' hikâyesini dramatik anlatım tekniğiyle başarılı bir şekilde oyunlaştırdı.

Başlıca Oyunları; Canlı Maymun Lokantası, Midas'ın Kulakları, Kurban, İttihat ve Terakki, Ak Tanrılar, Midas'ın Altınları, Midas'ın Kördüğümü, Bağdat Hatun, Hasan Sabbah, Aşkımız Aksaray'ın En Büyük Yangını, Hâkimiyeti Milliye Aşevi, Osmanlı Dram Kumpanyası, Ben Anadolu.

Yücel Erten

1945'de Muş'ta doğdu. İlk ve orta öğrenimini Antalya ve Ankara'da tamamladı. 1969 yılında Konservatuvarın Yüksek Devresini bitirerek; Ankara Devlet Tiyatrosu'nda stajyer sanatçı olarak göreve başladı. 1970 yılında kazandığı devlet bursu ile ihtisas öğrenimi yapmak üzere Federal Almanya'ya giden Erten, Essen Folkwang Yüksek Okulu'nda Reji Bölümü'nü bitirdi. Aynı okulda, Dekor-Kostüm alanında ihtisas öğrenimini tamamladı. Almanya'daki öğrenimi sırasında; İsviçre'de Züricher Schauspielhaus, Almanya'da Staatstheater Hannover, Städtische Bühnen Essen ve Bühne 64'de reji asistanlığı ve yardımcı rejisörlük yaptı. Diploma çalışması olarak sahnelediği oyunla "Folkwang Ödülü"nü alarak rejisörlük bölümünü bitiren Erten, 1974 yılında yurda döndü. Rejisörlüğün yanı sıra Ankara Devlet Konservatuvarı ile Ankara Üniversitesi DTCF Tiyatro Bölümleri'nde öğretmenlik yapan Erten, Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Antalya ve Trabzon Devlet Tiyatroları'nda;

İstanbul, İzmit ve Eskişehir Şehir Tiyatroları'nda; Kent Oyuncuları, Tiyatro Stüdyosu, Ankara Sanat Tiyatrosu, Öteki Tiyatro, AYSA, Tiyatro Pera, Pervasız Tiyatro, Cumhuriyet Sahnesi, Tiyatro Bilkent ile Ankara, İstanbul, İzmir ve Mersin Devlet Operaları'nda konuk yönetmenlik yaptı. Yurtdışında da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Özbekistan, Almanya, Makedonya ve Polonya'da oyunlar yönetti. Erten, sahnelediği 80'i aşkın oyunda, 7'si yurt dışında olmak üzere 40'ı aşkın ödülle onurlandırıldı. Oyun çevirileri ve sahne uyarlamalarının yanı sıra, ödenekli tiyatrolarımızın sorunlarına eğilen 'Devletin Tiyatrosu Olmaz (Mı?)' ile 'Akıntıya Kürek', 'Yelkenler Fora' adlı anı kitapları ve Türkçe'den Almanca'ya 5 oyun çevirisi var.

Babür Tongur

Türk Bestecisi, orkestra şefi, akademisyen. 1955 yılında Ankara'da doğdu. Müzik eğitimine piyano dersleriyle başladı, 6 yaşında ilk bestelerini yapmaya başladı. 9 yaşında Ferdi Ştatzer'den piyano, teori, Ekrem Zeki Ün'den keman dersleri aldı. İstanbul Belediye Konservatuarı yetenek sınavını kazanarak 11 yaşında profesyonel müzik eğitimine başladı. 1972'de Ankara Devlet Konservatuarı'nda Muammer Sun ve Erçivan Saydam'ın kompozisyon öğrencisi oldu. İstanbul Devlet Konservatuarı (MSGSÜ)'nda 1978'de Adnan Saygun'un öğrencisi olarak 1981'de lisans, 1983'de master ve 1987'de doktora derecelerini aldı.

İstanbul'da Tiyatora Orkestrası'nı (1979-1992) kurdu. Orkestra şefi ve müzik direktörü olarak Tiyatora Orkestrası ile Deli Dumrul, Üç Kuruşluk Opera ve West Side Story gibi büyük yapıtların Türkiye'deki ilk yapımlarını yönetti.

2000-2007 arasında MSGSÜ Devlet Konservatuarı Orkestrası ile operalar, kantatlar ve senfonik yapıtlar yönetti.

1979-2007 arasında MSGSÜ İstanbul Devlet Konservatuarı'nda çeşitli derler verdi, müfredat programlaması ve sınav yönergesi yazdı. Solo çalgılar, oda müziği toplulukları, sahne yapıtları, koro ve orkestra için besteler yaptı. Besteleriyle birçok ödül aldı. Besteleri Türkiye, Avrupa ve Kuzey Amerika'da çalındı, CD'lerde yer aldı. Babür Tongur'a önde gelen müzik toplulukları tarafından yapıtlar ısmarlanmaktadır. Sahne yapıtlarına uzun bir zaman boyunca olan katkıları ve tiyatro geçmişi anlatımlı müzik dilini etkilemektedir. Bestelerinde öyküler anlatmaktadır, çoğunlukla bu öyküleri kendi yazmaktadır ve bağımsızca diğer sanat formlarından esinlenmektedir. Aşk ve ölüm gibi yaşam deneylerini araştırmaktadır. Müzikal Antropoloji olarak tanımladığı Etnomüzikoloji çalışması armonik ve modal ifadesini beslemektedir. Besteleri büyüleyici, anlamlı ve yoğun olarak tanımlanmaktadır. 2009'dan beri Kanada'da bestelenmekte ve ders vermektedir.

Yazan: **Güngör Dilmen** Yöneten: **Yücel Erten**

Müzik: **Babür Tongur** Müzik Direktörü: **Türker Barmanbek**

Koreografi: **Salima Sökmen** Dans Repetitörü: **Dolun Doğan**

Sahne Tasarımı: **Anıl Işık** Giysi Tasarımı: **Deniz Bilgili** Işık Tasarımı: **Yakup Çartık**

Dumrul: **Bahadır Bugruk** Elif: **Sonya Dicle Çetin**

Kırkyiğit: **Candaş Yılancı** Dede Korkut 1: **M. Can Yılmaz** Dede Korkut 2: **M. Onur Atbaş**

Azrail: **Dine Altıok** Duha Koca: **Murat Sönmez** Dumrul'un Anası: **Hatice Altan**

Yenge Kadın: **Şirin Saraçoğlu** Analar: **Başak Akbay, Ceren Demirel, Elçin Erdem, Nazlı Benan Özkaya**

Pazarıcı: **Efe Ünal** Gazelhanlar: **Viğit Aksütlü, Efe Ünal**

Köylüler, Kervan, Viğitler, Görücüler, Düğün alayı, Ağıtçılar, Kurukafalar:

Başak Akbay, Viğit Aksütlü, Hatice Altan, M. Onur Atbaş, Dine Altıok, Efe Çetinel, Ceren Demirel, Ercan Erdil, Elçin Erdem, Devrim Karakoyun, Işıl Keskin, Nazlı Benan Özkaya, Şirin Saraçoğlu, Murat Sönmez, Burak Talı, Efe Ünal, Candaş Yılancı, M. Can Yılmaz, Ahmet Ayaz Yılmaz

Yönetmen Yardımcıları: **Ercan Erdil, Nazlı Benan Özkaya, Ahmet Ayaz Yılmaz**

Görsel İletişim Tasarımı: **Mahir Akkoçun** Fotoğraf-Video: **Aslıhan Güçlü, Serhan Çiner**

Başrealizatör: **Barış Direnç Altınay** Teknik Sorumlu: **Hayri Kurt**

Sahne Amirleri: **Çetin Ok, Alp Okur** Kondüvitler: **Kıvanç Sarıkuş, Bora Yücel**

Işık Kumanda: **Kaan Burmaoğlu** Sahne Işıkcısı: **Tuğrul Kaya**

Sahne Makinistleri: **İsa Soyalp, Batuhan Ersökmen, Serdar Güler**

Sahne Aksesuarları: **Eylem Özdemir, İbrahim Olam**

Sahne Terzileri: **Ezgi Ercan, Saadet Gökdemir**

geçenden
otuz akça
geçmeyenden
tam kırk akça

